

**BANKA
SLOVENIJE**
EVROSISTEM

Makrobonitetna politika: instrumenti in ukrepi

dr. Primož Dolenc, namestnik guvernerja

Ljubljana

11. januar 2024

Vsebina

---

1. Strateški okvir makrobonitetne politike Banke Slovenije
2. Makrobonitetni instrumenti v Sloveniji
3. Instrumenti v zvezi s posojilojemalci
4. Kapitalski instrumenti
5. Likvidnostni instrumenti
6. Ostali ukrepi
7. Zaključek

Strateški okvir makrobonitetne politike

● Namen:

- identifikacija, spremljanje in ocenjevanje sistemskega tveganja;
- zaščita stabilnosti finančnega sistema - povečanje odpornosti ter preprečevanje in zmanjševanje kopičenja tveganj;
- omejevanje cikličnih in strukturnih sistemskih tveganj.

● Vmesni cilji:

- blažitev in preprečitev čezmerne rasti kreditiranja in čezmernega finančnega vzvoda;
- blažitev in preprečitev čezmernega neskladja v ročnostni strukturi in nelikvidnosti;
- omejitev koncentracije neposredne in posredne izpostavljenosti;
- omejitev sistemskega vpliva izkrivljajočih spodbud, da bi se zmanjšal moralni hazard;
- krepitev odpornosti finančnih infrastruktur.

● Faze odločitvenega procesa:

- identifikacija in ocena sistemskih tveganj;
- izbira in oblikovanje (kalibracija) makrobonitetnega instrumenta;
- implementacija makrobonitetnega instrumenta;
- ocenjevanje makrobonitetne politike in instrumenta.

Identifikacija in ocena sistemskih tveganj

- **Orodje za prikaz tveganj**

Povezava sistemskega tveganja z vmesnimi cilji, odločitve o ukrepih, spremljanje tveganj s štiristopenjsko lestvico, uporaba kazalnikov in ekspertno mnenje.

- **Sistem zgodnjega opozarjanja**

Omogočanje predhodnih informacij o tveganjih, identifikacija obdobjih finančnih neravnovesij, pomoč pri identifikaciji ranljivosti bank in bančnega sistema.

- **Stresni testi**

Makro stresni testi za oceno učinkov na bilančne postavke, dobičkonosnost in solventnost bank, mikro stresni testi za oceno stabilnosti posameznih bank.

- **Identifikacija drugih sistemsko pomembnih bank in analiza strukturnih tveganj**

Ocenjevanje po merilih velikosti, pomena, zapletenosti, čezmejnega poslovanja in medsebojne povezanosti, določanje kapitalskih blažilnikov, razvoj okvira za spremljanje, ocenjevanje in analizo strukturnih tveganj na ravni bank in celotnega finančnega sistema.

Makrobonitetni instrumenti

Izbira, kalibracija in implementacija

- **Sledenje načelom pri izbiri in kalibraciji:**

uspešnost in učinkovitost instrumenta, sorazmernost, enostavnost, izogibanje regulatorni arbitraži in negativnim čezmejnimi vplivom, upoštevanje nacionalnih posebnosti.

- Pri implementaciji uporaba **usmerjenega diskrecijskega pristopa** – diskrecijska presoja znotraj vnaprej določenih okvirov.

- **Sledenje načelom učinkovitih postopkov:**

neodvisnost makrobonitetne politike, transparentna komunikacija, odgovornost, premagovanje neaktivnosti, usmerjen diskrecijski pristop, fleksibilnost, oblikovanje ustreznega pravnega okvira, koordinacija z ostalimi politikami in organi

- **Komunikacija z zainteresiranimi deležniki** – v vseh fazah in vsemi deležniki (neposredni naslovniki ukrepov (kreditne institucije), institucije EU ter strokovna in splošna javnost).

Makrobonitetni ukrepi

Sistemska tveganje in makrobonitetna politika

- Sistemska tveganje: tveganje motenj v finančnem sistemu, ki ima lahko resne negativne posledice za delovanje finančnega sistema in realno gospodarstvo.
- Dve dimenziji: ciklično in strukturno
- Makrobonitetne instrumente razvrščamo v tri glavne skupine:
  - likvidnostne instrumente,
  - kapitalske instrumente in
  - instrumente v zvezi s posojilojemalci.

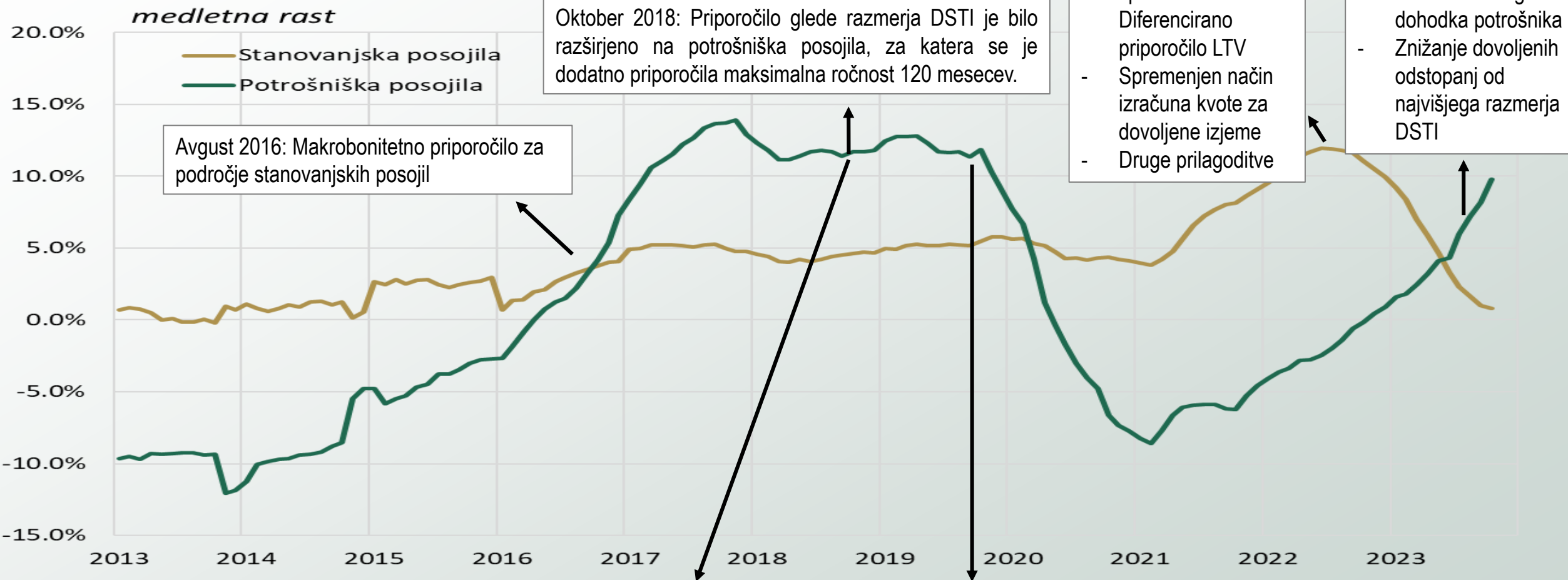
Makrobonitetni ukrepi

Veljavni makrobonitetni ukrepi v Sloveniji

Instrumenti	Ukrep	Tip	Vmesni cilj
Instrumenti v zvezi s posojilojemalci	MaB omejitve kreditiranja prebivalstva		Ublažiti in preprečiti čezmerno rast kreditiranja in čezmerni finančni vzvod
	• LTV (70 % oz. 80 % za primarno nepremičnina)	priporočilo	
	• DSTI (50 %)	zavezujoč	
	• omejitev ročnosti za potrošniške kredite (7 let)	zavezujoč	
Kapitalski instrumenti	Blažilnik za druge sistemsko pomembne banke • trenutno od 0,25 do 1,25 %	zavezujoč	Omejiti sistemski vpliv izkrivljajočih spodbud: ↓ moralnega hazarda
	Proticiklični kapitalski blažilnik (CCyB) • od 31. 12. 2023: 0,5 % • od 1. 1. 2025: 1,0 %	zavezujoč	Ublažiti in preprečiti čezmerno rast kreditiranja in čezmerni finančni vzvod
	Sektorska blažilnika sistemskih tveganj (SyRB) • od 1. 1. 2023: 1,0 % za posojila zavarovana z nepremičnino., 0,5 % za ostala posojila fiz. osebam • od 1. 1. 2025: 0,5 % za vsa posojila fiz. osebam	zavezujoč	(a) ublažitev rasti kreditiranja in čezmernega finančnega vzvoda (b) omejitev koncentracije izpostavljenosti

I. Instrumenti v zvezi s posojilojemalci

1. Makrobonitetne omejitve kreditiranja potrošnikov

II. Kapitalski instrumenti

1. Blažilnik za druge sistemsko pomembne banke (DSPB) – definicije in kazalniki

- Blažilnik, ki naslavlja strukturna tveganja: blažilnik za drugo sistemsko pomembne banke (DSPB).
- Vmesni cilj: omejiti sistemski vpliv izkrivljajočih spodbud, da bi se zmanjšal moralni hazard.
- Sistemsko pomembnost bank ocenjujemo na podlagi kazalnikov predpisanih v Smernice EBA ki vključujejo merila velikosti, pomena, zapletenosti in čezmejnega poslovanja ter medsebojne povezanosti.

Tabela: Merila in uteži pri ocenjevanju sistemske pomembnosti bank

Kategorija	Utež	Merilo	Utež
Velikost	25 %	Bilančna vsota	25,00 %
Pomen (vključno z nadomestljivostjo/infrastrukturo finančnega sistema)	25 %	Vrednost domačih plačilnih transakcij	8,33 %
		Vloge zasebnega sektorja od vlagateljev v EU	8,33 %
		Kreditni zasebnega sektorja za prejemnike v EU	8,33 %
Zapletenost/čezmejna dejavnost	25 %	Vrednost izvedenih finančnih instrumentov, s katerimi se trguje na prostem trgu (nominalna)	8,33 %
		Obveznosti v jurisdikciji druge države	8,33 %
		Terjatve v jurisdikciji druge države	8,33 %
Medsebojna povezanost	25 %	Obveznosti znotraj finančnega sistema	8,33 %
		Sredstva znotraj finančnega sistema	8,33 %
		Neporavnani dolžniški vrednostni papirji	8,33 %

II. Kapitalski instrumenti

---

1. Blažilnik za DSPB – ocena sistemske pomembnosti bank

- Vrednost kazalnika j vsakega posameznega zadevnega subjekta i v *sistemu* se deli s skupnim zneskom ustreznih vrednosti kazalnikov, seštetih za vse banke v Sloveniji (»imenovalci«)

$$\text{Vrednost indikatorja}_{ji} = \frac{\text{Vrednost indikatorja}_{ji}}{\text{Vrednost indikatorja}_{sistem_i}} * 100.000$$

- Dobljeni odstotki se pomnožijo z 10.000 (rezultati kazalnika so tako izraženi v bazičnih točkah);
- Rezultat kategorije se izračuna za vsak zadevni subjekt, tako da se upošteva enostavno povprečje rezultatov kazalnikov v tej kategoriji (spodaj primer za kategorijo Zapletenost)

$$\text{Ocena kategorije}_{zapletenost} = \frac{(\text{Vrednost indikatorja}_{IFI} + \text{Vrednost indikatorja}_{OJD} + \text{Vrednost indikatorja}_{TJD})}{3}$$

- Izračuna se skupni rezultat za vsak zadevni subjekt, tako da se upošteva enostavno povprečje rezultatov štirih kategorij.

$$\text{Ocena sistemske pomembnosti} = 0,25 \times \text{Kategorija}_{velikost} + 0,25 \times \text{Kategorija}_{pomen} + 0,25 \times \text{Kategorija}_{zapletenost} + 0,25 \times \text{Kategorija}_{povezanost}$$

- Banke, ki so dobile oceno sistemske vrednosti višje od 500 bazičnih točk jih v Sloveniji identificiramo kot **DSPB***.

II. Kapitalski instrumenti

---

1. Blažilnik za DSPB – kalibracija blažilnika

- Smernice EBA določajo le pogoje za identifikacijo DSPB.
- Metodologijo za določanje višine blažilnika določa Sklep o določitvi blažilnika za DSPB.
- ECB ima svojo metodologijo na podlagi katere ocenjuje ustreznost blažilnika za DSPB, ki jih predlagajo nacionalni organi.

Tabela: Metodologija za določanje višino blažilnika za DSPB (razredi ocen sistemske pomembnosti in pripadajoče stopnje blažilnika)

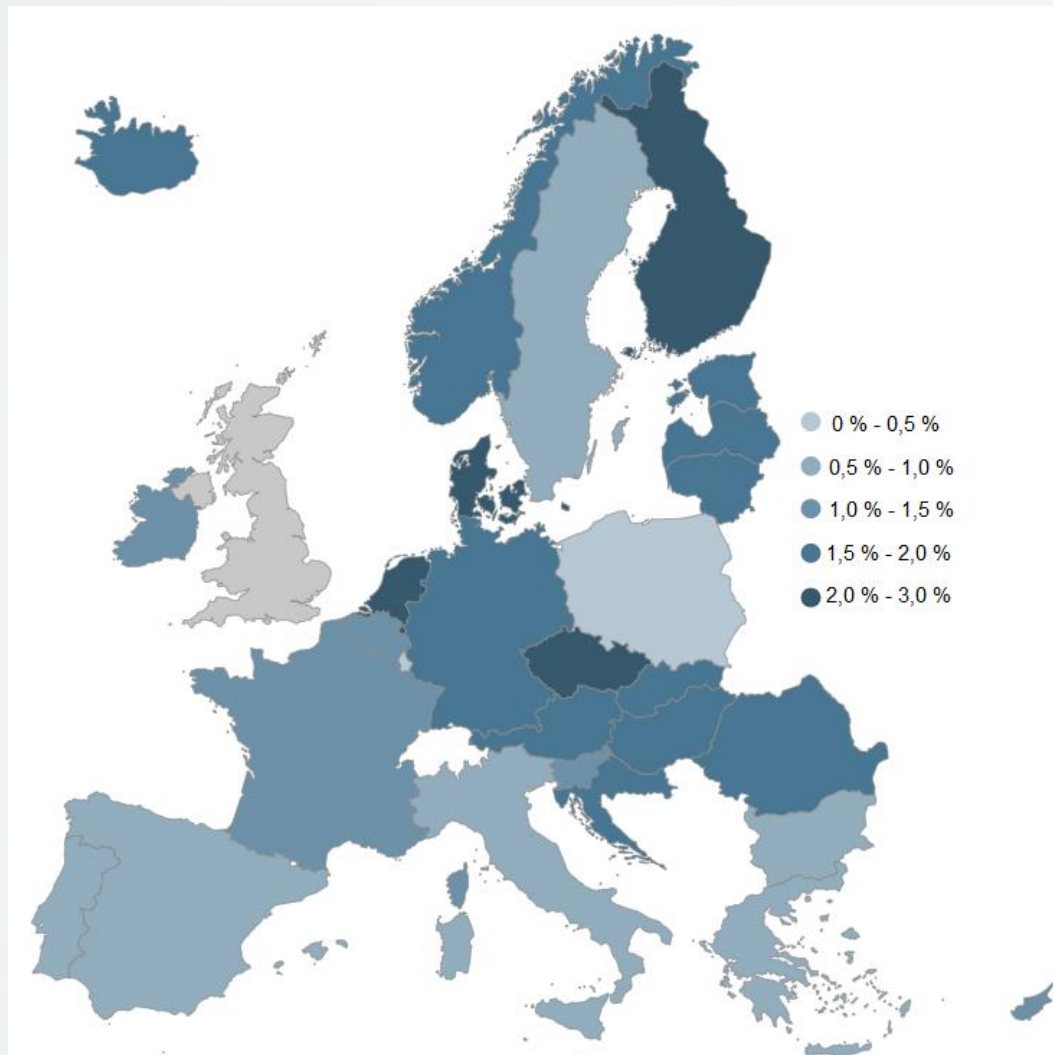
Razred	Ocena sistemske pomembnosti	Stopnja blažilnika
1	500 - 750	0,25 %
2	750 - 1300	0,50 %
3	1300 - 1950	0,75 %
4	1950 - 2700	1,00 %
5	2700 - 4450	1,25 %
6	4450 - ...	1,50 %

Vir: Sklep o določitvi blažilnika za DSPB

II. Kapitalski instrumenti

---

1. Blažilnik za DSPB – mednarodna primerjava

Vir: EBA

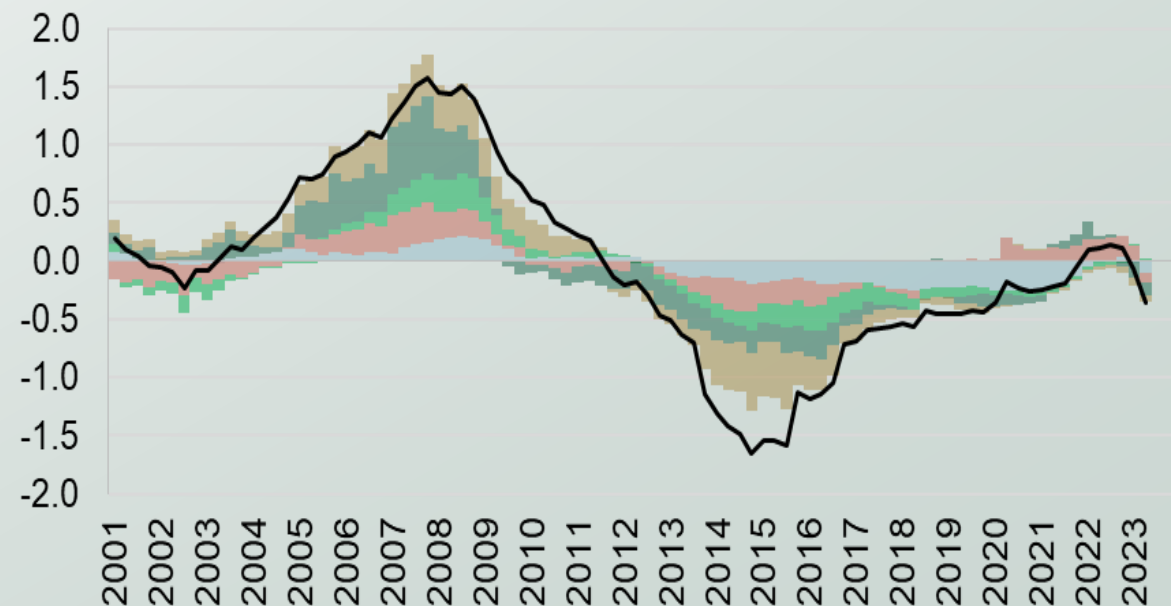
II. Kapitalski instrumenti

2. Proticiklični kapitalski blažilnik (CCyB)

- Proticiklični kapitalski blažilnik je zasnovan kot pomoč pri preprečevanju procikličnosti v finančnem sistemu.
- Kadar se oceni, da ciklično sistemsko tveganje narašča, je treba akumulirati kapital ter s tem ustvariti kapitalske blažilnike, ki povečujejo odpornost bančnega sektorja v obdobjih obremenitev, ko nastanejo izgube.
- Kapitalski blažilniki, ki se lahko sprostijo, pomagajo ohraniti ponudbo kreditov in lahko ublažijo upad v finančnem ciklu.
- Proticiklični kapitalski blažilnik lahko tudi pomaga ublažiti prekomerno kreditno rast med vzponom v finančnem ciklu.

Sestavljeni indikator (cikličnih) sistemskih tveganj

- Bančni krediti v BDP, 2 letna povp. sprememba
- Skupna realna rast kreditov, 2 letna povp. sprememba
- Stroški servisiranja dolga, 2 letna povp. sprememba
- Cene nepremičnin glede na dohodek, 3 letna povp. sprememba
- Tekoči račun v BDP
- Sestavljeni indikator

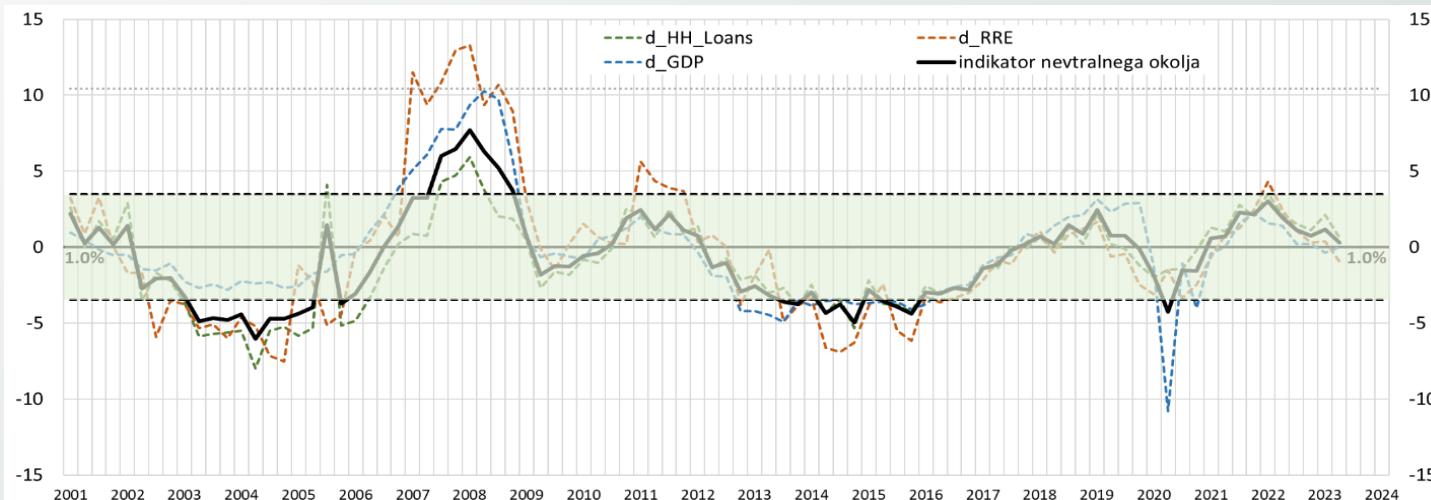
II. Kapitalski instrumenti

2. Proticiklični kapitalni blažilnik (CCyB)

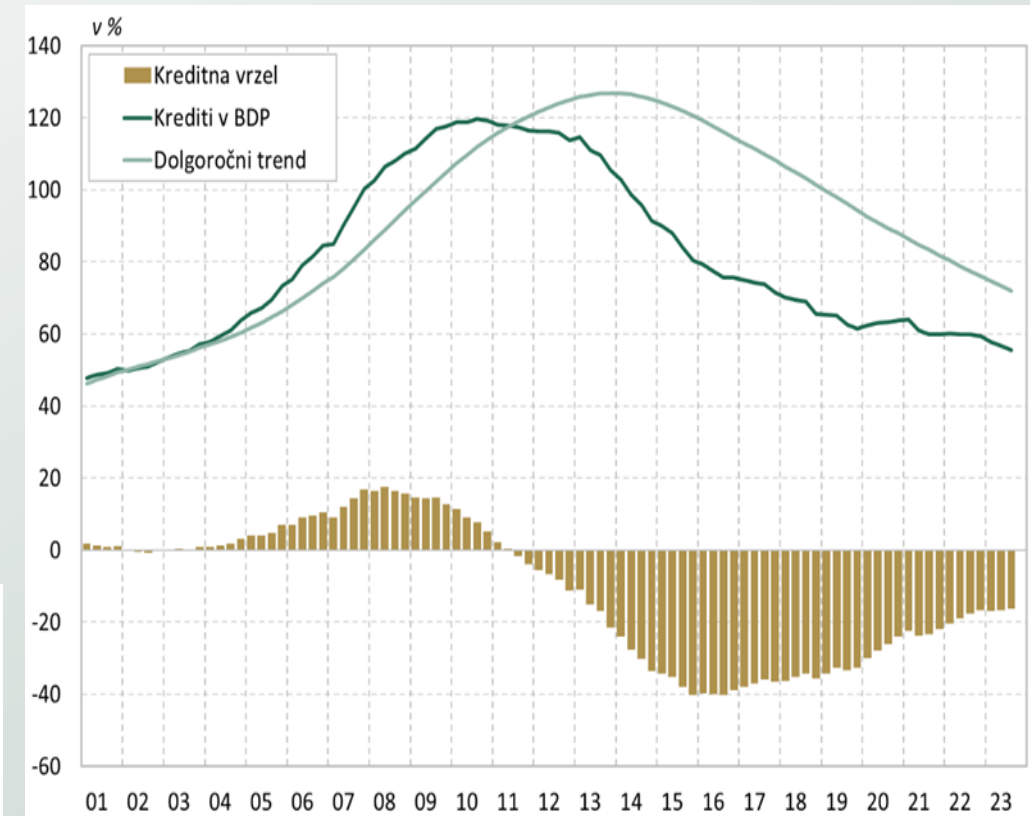
● Četrtna ocena cikličnih tveganj Banke Slovenije temelji na:

- Posameznih kazalnikov tveganj (kreditna vrzel, kreditna rast, rast cen stanovanjskih nepremičnin, povprečna utež tveganj, ROE, razmerje med krediti in bruto poslovnim presežkom....)
- Sestavljenem indikatorju (cikličnih) sistemskih tveganj
- Indikatorju nevtralnega okolja in
- Orodju prikaza tveganj

Indikator nevtralnega okolja

Kreditna vrzel

II. Kapitalski instrumenti

2. Pozitivno nevtralna stopnja CCyB

Decembra 2023 v Sloveniji uvedena pozitivna nevtralna stopnja CCyB. Gre za PN CCyB v višini 1 % v nevtralnem okolju oziroma standardiziranem okolju tveganj.

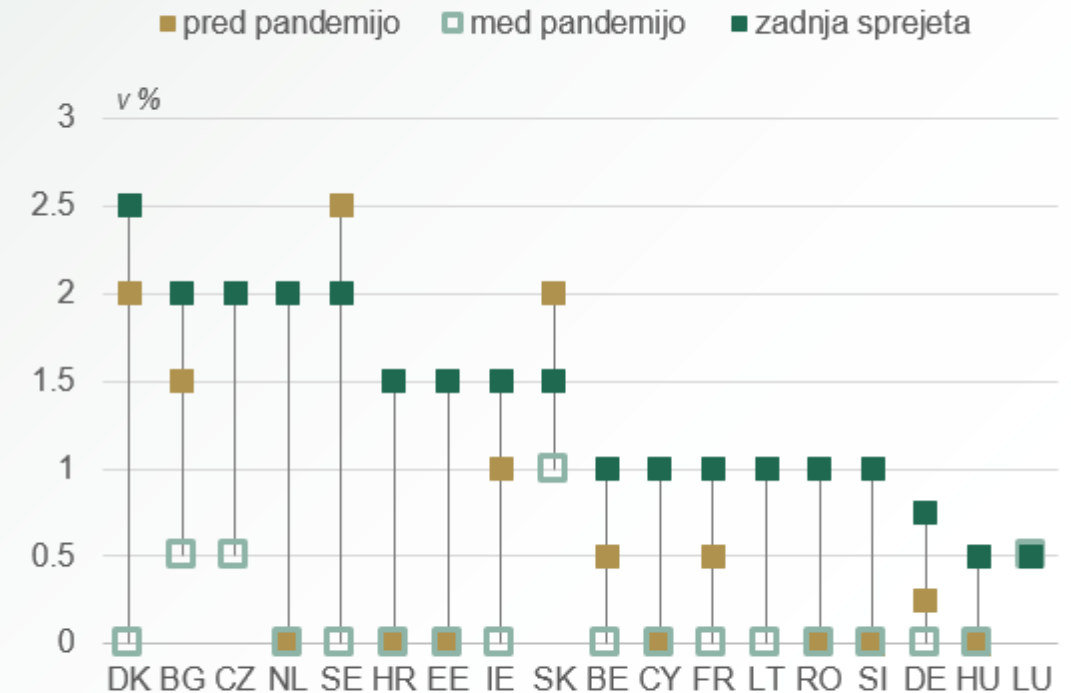
Razlogi za uvedbo pozitivne nevtralne stopnje CCyB:

- Nepredvidljivi eksogeni šoki
- Večja nestanovitnost podatkovnih serij
- Inherentna negotovost pri merjenju tveganj in časovni zamik pri implementaciji

Države s pozitivno nevtralno stopnjo CCyB:

- Ciper, Estonija, Litva, Irska, Nizozemska, Združeno kraljestvo, Češka, Avstrija, Švedska.

Stopnje CCyB v državah EU

Opomba: v ostalih državah EU je stopnja dec. 2023 0 % ali ukrep ni v veljavi.

Vir: ESRB, prikaz Banke Slovenije.

II. Kapitalski instrumenti

---

3. Sektorski blažilnik sistemskih tveganj (sSyRB) – pravna podlaga in definicija

- CRD V je omogočila širšo uporabo blažilnika sistemskih tveganj (SyRB) - tudi kot ciljno usmerjen instrument za obvladovanje tveganj v določenih sektorjih ali njihovih podskupinah.
- Sektorski SyRB smo uvedli julija 2022 (banke so ga morale začeti izpolnjevati z januarjem 2023):
  - v višini 1,0 % za vse izpostavljenosti na drobno do fizičnih oseb, zavarovane s stanovanjskimi nepremičninami ter
  - 0,5 % za vse druge izpostavljenosti do fizičnih oseb.
- Slovenija je med prvimi državami, ki je uvedla sSyRB.
- Namen: okrepitve odpornosti bank na strukturna in, v manjši meri, tudi ciklična tveganja.

II. Kapitalski instrumenti

---

3. sSyRB – naslovljena tveganja in kalibracija

- Tveganja:

- tveganja, ki so nastala ob takratni spremembi makrobonitetnih omejitev kreditiranja potrošnikov
- tveganja povezana s povečevanjem deleža posojil gospodinjstvom v bančnih portfeljih
- tveganja na nepremičninskem trgu
- tveganja, ki izhajajo iz dalj časa trajajočega okolja nizkih obrestnih mer

- Kalibracija:

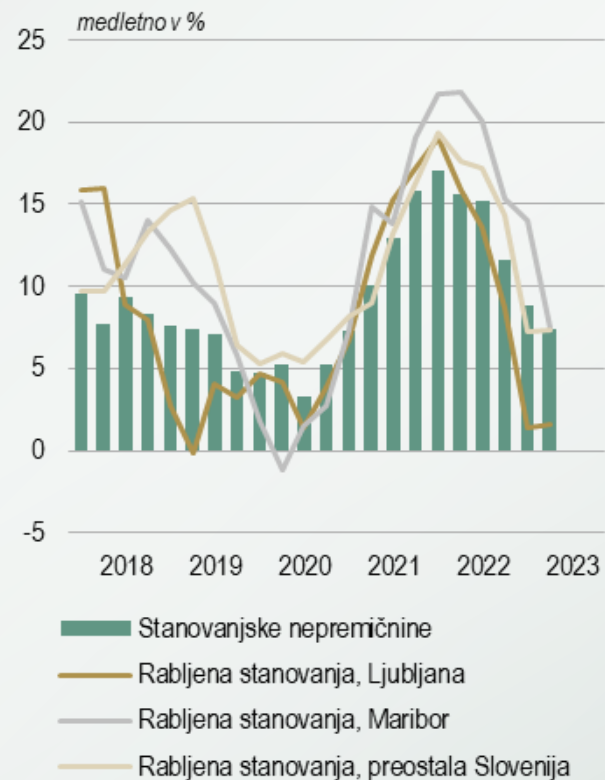
- Kalibracija obeh blažilnikov v višini 0,5 % bi zagotovila dovolj kapitala tudi v najbolj konservativnem primeru realizacije tveganj iz naslova hkratnega delnega sproščanja makrobonitetnega ukrepa za prebivalstvo;
- Del stopnje sektorskega SyRB za izpostavljenosti, zavarovane z nepremičninami, ki presega 0,5 %, je bil namenjen tveganjem, ki izhajajo iz nepremičninskega trga (ciklična tveganja).

- Rekalibracija 2023: znižanje stopnje sSyRB za izpostavljenosti zavarovane z RRE zaradi umirjanja tveganj na nepremičninskem trgu.

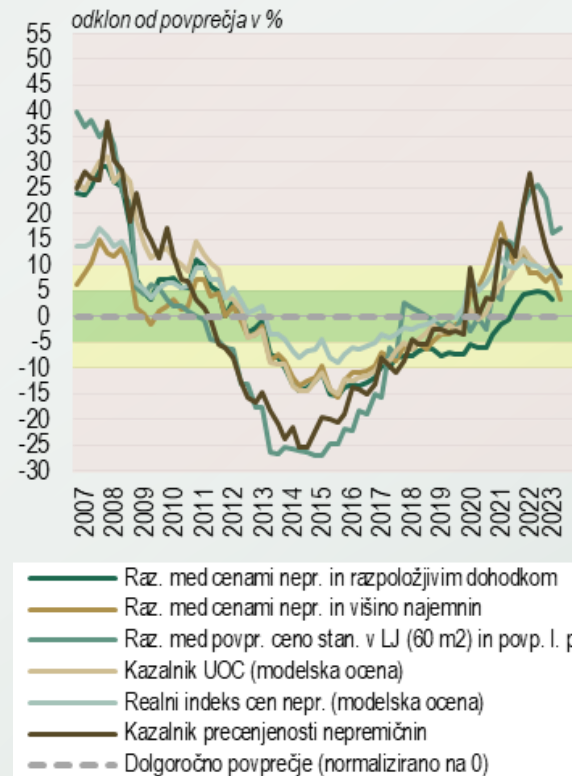
II. Kapitalski instrumenti

3. sSyRB – rekalkulacija ob ohlajanju dinamike na nepremičninskem trgu

Slika 1: Rast cen stanovanjskih nepremičnin

Slika 2: Kazalniki precenjenosti cen stanovanjskih nepremičnin

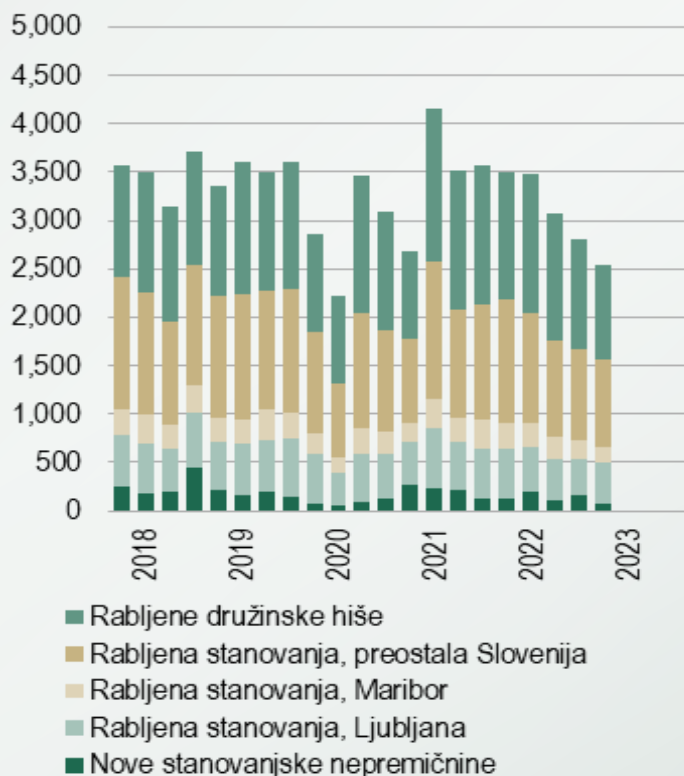

Opomba: Na sliki desno so kazalniki ravnotežnosti cen stanovanjskih nepremičnin normalizirani okrog lastnega dolgoročnega povprečja, ki je postavljeno na vrednost 0. Odklon kazalnikov od dolgoročnega povprečja prikazuje precenjenost oziroma podcenjenost cen stanovanjskih nepremičnin. Kazalniki so prikazani do drugega četrtletja 2023, razen razmerja med cenami nepremičnin in razpoložljivim dohodkom, ki je prikazan do prvega četrtletja 2023.

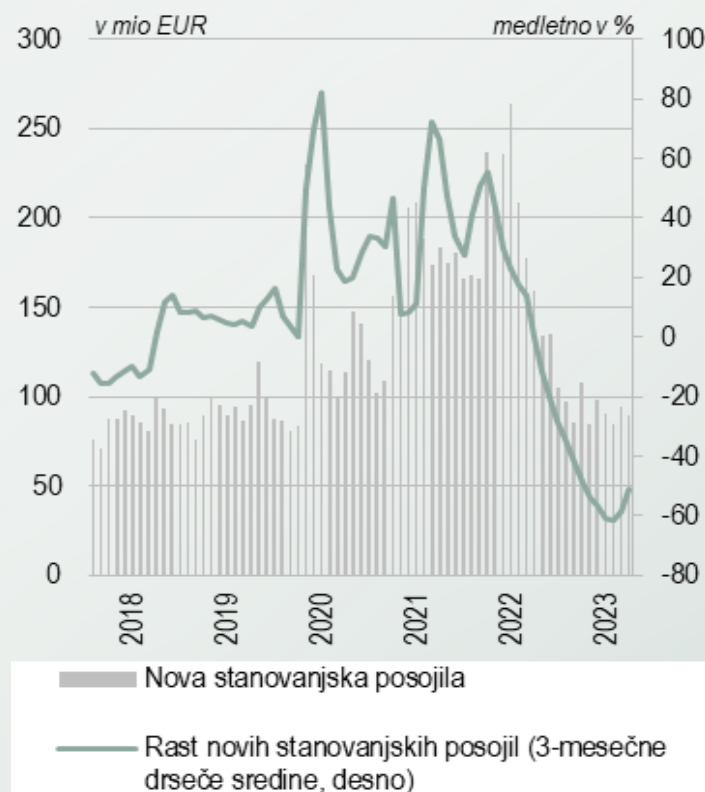
II. Kapitalski instrumenti

3. sSyRB – rekalkulacija ob ohlajanju dinamike na nepremičninskem trgu

Slika 3: Število prodaj stanovanjskih nepremičnin

Slika 4: Nova stanovanjska posojila

Vir: SURS, Banka Slovenije

III. Likvidnostni instrumenti

Omejevanje dinamike zniževanja razmerja med krediti in vlogami (GLTDF)

- Cilj: Upočasnitev prehitrega zniževanja razmerja med krediti in vlogami z namenom stabilizacije strukture financiranja.
- Z makrobonitetnim instrumentom GLTDF (angl. gross loans to deposit flows) se je bankam s pozitivnim letnim prirastom vlog nebančnega sektorja priporočalo, naj imajo nenegativen letni prirast posojil nebančnemu sektorju (pred oslabitvami).
- Uvedba: Ukrep je bil leta 2014 uveden s ciljem in je bil vmes večkrat prilagojen.
- Ukinitiv: Ob zmernem tveganju financiranja, visoki likvidnostni odpornosti bančnega sektorja in oživljanju kreditne rasti smo ocenili, da priporočilo ni več potrebno. Z oktobrom 2021 je bil namreč ukrep odpravljen.

Ostali instrumenti

V Banki Slovenije smo v preteklosti imeli v veljavi tudi druge makrobonitetne ukrepe.

- Omejevanje depozitnih obrestnih mer,
- Makrobonitetna omejitev razdelitve dobička bank,
- Makrobonitetna omejitev razdelitve dobička lizing družb.

Zaključek

- Strateški okvir makrobonitetne politike opredeljuje namen makrobonitetne politike, doseganje njenih vmesnih ciljev, ter opredeljuje procese izvajanja makrobonitetne politike (določanje in implementacija makrobonitetnih instrumentov).
- V splošnem makrobonitetne ukrepe delimo na tri vrste (instrumenti v zvezi s posojilojemalci, kapitalski instrumenti, likvidnostni instrumenti).
- Trenutni makrobonitetni okvir Banke Slovenije obsega ukrep, ki omejuje kreditiranje potrošnikov, proticiklični kapitalski blažilnik, sektorska blažilnika za sistemska tveganja, ter blažilnik za druge sistemske pomembne banke.
- Prilagajanje makrobonitetne politike je kontinuiran proces, zato v Banki Slovenije nenehno prilagajamo makrobonitetni okvir trenutnim razmeram na makro-finančnem področju.

PRILOGA

DSPB: Heterogenost med državami pri kalibraciji blažilnika

Trenutno veljavni pristopi pri razvrščanju v razrede

Država	Število razredov	Stopnje blažilnikov, ki so določene razredom (*)	Najvišja stopnja blažilnika določena banki	Stopensko povečanje (**) (bazične točke)
Avstrija	3	1, 00%, 1, 50%, 2, 00%	2,00%	50
Belgija	2	0, 75% in 1, 50%	1,50%	75
Ciper	4	0, 50%, 1, 00%, 1, 50% in 2, 00%	2,00%	50
Finska	4	0, 50%, 1, 00%, 1, 50% in 2, 00%	2,00%	50
Francija	5	0, 25%, 0, 50%, 1, 00%, 1, 50% in 2, 00%	1,50%	25 in 50
Nemčija	4	0, 50%, 1, 00%, 1, 50% in 2, 00%	2,00%	50
Grčija	5	0, 25%, 0, 50%, 0, 75%, 1, 00%, 2, 00%	1,00%	25 in 100
Irska	7	0, 25%, 0, 50%, 0, 75%, 1, 00%, 1, 25%, 1, 50% in 2, 00%	1,50%	25 in 50
Italija	5	0, 25%, 0, 50%, 0, 75%, 1, 00%, in 1, 25%	1,00%	25
Luksemburg	4	0, 50%, 1, 00%, 1, 50% in 2, 00%	2,00%	50
Malta	4	0, 50%, 1, 00%, 1, 50% in 2, 00%	2,00%	50
Nizozemska	6	0, 0% (in the first three buckets), 1, 0% in 2, 0%	2,00%	0 in 100
Portugalska	5	0, 25%, 0, 50%, 0, 75%, 1, 00% in 2, 00%	1,00%	25 in 100
Slovaška	5	1, 0%, 1, 5%, 2, 0%	1,00%	50
Slovenija	8	0, 25%, 0, 50%, 0, 75%, 1, 00%, 1, 25%, 1, 50%, 1, 75% in 2, 00%	1,00%	25
Španija	4	0, 25%, 0, 50%, 0, 75% in 1, 00%	1,00%	25

Vir: ECB 2019.

(*) Ni nujno, da so vsi razredi zasedeni.

(**) Povečanje zahteve po blažilniku iz enega razreda v drugega.